

KÓNYÁNÉ FARKAS HEDVIG

tanító, közoktatási szakértő

Fekete István Általános Iskola

Szeged

Egy bevált kísérletről* MESÉM program és taneszköz (munka- és ellenőrzőkártyás, speciális, értékteremtő modell)

A. / A program

Miben különbözik ez az oktatási modell a hagyományos iskolától?

Ebben a műhelyiskolában minden gyerek először próbálkozik, megvalósít és alkot, ugyanúgy, mint később, felnőtt korában teszi majd. Az önálló munkáltatás, a páros gyakorlatok és csoportfoglalkozások, minden diák számára változatos tanulási technikák elsajátítását biztosítják. Ebben az individuális tanulási folyamatban sokoldalú személyiségfejlesztés folyik a *változatos tanrenddel, a differenciált munka- és ellenőrzőkártya-rendszer működtetésével, s az egyéni haladási ütem tolerálásával.*

Az erkölcsi társas képességek és kreatív tulajdonságok fejlesztésére a hagyományos 45 perces időszakaszolás nem felel meg. Ezzel szemben az egész napos folyamatban való gondolkodás (délelőtt 8.00-12.00-ig *tanulási szakasz*, délután 12.00-13.30-ig *szabadsáv*, majd 13.30-15.30-ig *ismétlésáv*), mintegy az óvodai nevelés folytatása. E szakaszolás hatékonyabban képes a gyerek alapszükségeit (saját fontosságának tudata, szabad mozgás, beszélgetés, kölcsönös segítségnyújtás tiszteletben tartása) kielégíteni. Fő motívummá válik a *játék*, a *mozgás*. A hagyományos időkeret felbontása erősíti és fejleszti a munka játéktól eltérő vonásait. Hatékonyabban elősegíti a munkához kapcsolódó pozitív viszony kialakulását (kitartás, akarat, felelősség, becsület, fegyelmettség).

Az egész napra tervezett, rugalmas időbeosztású programban két tanító tanít napi váltásban. Az egyik a matematika, a másik a magyar nyelv és irodalom tantárgyi blokkot vezeti. A készletárgyak követelményrendszere értelemszerűen beépül a két blokkba. A követelményrendszer teljesítését kerettanmenet rögzíti. A tervezés nem merev, az egyes témáktól függően heti, havi vagy akár több hónapra tervezett is lehet. A tanulók az ismeretszerzés folyamán nemcsak tankönyvből tanulnak, hanem elsajátítják mint segédeszközt a könyvek, lexikonok az ismeretterjesztő irodalom, újságok stb. használatát.

A programhoz szöveggyűjtemény is készült, amely a tanulási technikák tanítására íródott.

B. / A taneszköz

Miért változtattam?

A jelenleg forgalomban lévő olvasókönyvek szóképlete, szöveganyaga, feldolgozásának üteme nem megfelelő. Ezért tankönyvfejlesztésbe kezdtem.

---

* Figyelmükbe ajánljuk a programot; a kérdéseket, megjegyzéseket a szerkesztőség címére szíveskedjenek küldeni, mi továbbítjuk a szerzőnek. Megjegyezzük, hogy a teljes terjedelmű kísérleti anyag csak kéziratban létezik, nyomtatásban nem jelent meg. (A szerk.)

A tankönyvrés fő szempontja az volt, hogy olyan szövegelemzési és -értelmezési technikákat mutasson be, amelyek a szövegbefogadás, végső soron a tanulás elengedhetetlen eszközei.

Ez a szöveggyűjtemény mintát ad a kisiskolásnak, pedagógusnak arra, hogyan kell és lehet a didaktikus oktatás minimalizálásával a kifejezőképesség (beszéd, olvasás, írás, manuális tevékenységek, rajz, mimika, mozgás stb.) területeit párhuzamosan működtetni.

A tankönyv az együttgondolkodásra, a gyerekek aktív közreműködésére épít. A tanulási technikák tanításával megtanítja olvasóinak, hogyan kell a feladatokat önállóan tervezni, végrehajtani, dokumentálni és bemutatni. A szövegválasztás fő szempontja a 6-7 évesek érdeklődési köre volt. Ennek megfelelően a kisiskolások állatmeséiken, azok mesefolyamatain keresztül gyakorolhatják a könyvből való tanulás elemi lépéseit.

A taneszközcsoomag (jelenleg kézirat formájában) **tanulói** és **tanítói** könyveket tartalmaz.

A tanulói taneszköz három részből áll: *Meseszöveg, Mesekönyv, Munka- és ellenőrzőkártya rendszer*. Tanítói segédkönyvek: *Tanítók kézikönyve, Munka és ellenőrzőkártya rendszer feladatgyűjtemény, Kerettanmenet* a taneszköz használatához.

A szöveggyűjtemény az első és második osztály magyar nyelv és irodalom tantárgy követelményrendszerére épül. Alkalmazható az általános iskola első évfolyamától a betűtanulás lezárása után, a második évfolyam végéig. Használatát ajánlom az alternatív és a tradicionális iskoláknak egyaránt.

Az itt bemutatott feldolgozási tervezet a szöveggyűjteményben található mesefeldolgozások *didaktikai, módszertani* anyagába enged bepillantást. Az óravázlat másodikos tanulóknak szól. A foglalkozás időkereteit a felhasználó tanító, az osztály létszámának, haladási ütemének megfelelően rugalmasan kezelheti. Természetesen minél több időt fordítunk az adott mese feldolgozására, annál maradandóbb élményt nyújt az eredmény kisiskolásnak és pedagógusnak egyaránt.

Megjegyzés:

A taneszközcsoomagot több mint tíz éve, oktatási segédeszközként használjuk iskolámban (Fekete István Általános Iskola Szeged).

Az eredeti szövegben színes betűk szerepelnek. Ezek a nyomtatásban a következőképpen láthatóak: ..... (zöld), ===== (kék), ——— (sárga), illetve sötét színű foltok (zöld), a halvány szürke betű lila színű.

C./ A mese feldolgozása

1. A mese feldolgozásához kapcsolódó készségfejlesztési feladatok
2. A mese szövege
3. Gyakorló oldal 1.
4. Gyakorló oldal 2.
5. Munka-és ellenőrzőkártyák
6. A foglalkozás vázlata

A mese szövegéhez kapcsolódó készségfejlesztési feladatok

BESZÉDFEJLESZTÉS			OLVASÁSFEJLESZTÉS		ÍRÁSFEJLESZTÉS			KREATÍV JÁTÉKOK IX. TANULÁSI TECHNIKÁK
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
<i>Beszéd-technikai gyakorlatok</i>	<i>Beszéd-gimnasztika</i>	<i>Kommunikációs gyakorlatok</i>	<i>Néma olvasás technikája</i>	<i>Hangos olvasás technikája</i>	<i>Írástechnikai gyakorlatok</i>	<i>Nyelvtani ismeretek</i>	<i>Fogalmazás előkészítése</i>	
Szóhangsúly gyakorlása kiemelt szavakon, mondatokon	Testhelyzet gyakorlatok	Kifejező hanggyakorlatok	Dinamikus olvasás fejlesztése <u>Tréning:</u> -Szókeresés -Perifériás látás fejlesztése -Ritmikus szemmozgás fejlesztése -Fixáció szélesség növelése	Válogató olvasás Kérdésekre a szövegből szavak, mondatok olvasása	Öntollbanmondás Írásritmus fejlesztése betűhiányos szövegeken Írás tollal	A mondatírás gyakorlása A szófajok előkészítése A mese kiemelt szavaihoz kérdések írása önállóan	Önálló történetek kitalálása az állatszereplőkről szóban 3-4 mondatos összefüggő szöveg írása, kiegészítése rajzzal, képekkel, újságkivágásokkal, egyéni ötletekkel	Allatszereplő bemutatása mimes játékkal A mese továbbmesélése gesztusokkal, arc- és testjátékkal <u>Tanulási technika:</u> A szövegben található kulcsszavak segítségével szövegfelmondási kísérletek

C. 2. A mese szövege (Mihail Plackovszkij nyomán)
A bejáratos szandál

Cipócska, a víziló új szandált kapott.*
Mindegyik lábára egyet:
szépet, újat.
nyi-kor-gó-sat.
börtalppal.

Amikor Lusz az elefánt meglátta a víziló új szandálját, így szólt hozzá:

– Hadd hordjam egy kicsit!

Cipócska lehúzta a lábáról a szandált, és odaadta Lusznak.

– Tessék. Viseld egy kicsit, aztán majd hozd vissza!

És erre mindegyik állat azt mondta:

– Milyen jószívű a víziló!

Elment a ví-zi-ló-hoz Csíkoska a tig-ris-kö-lyök, és megkérte:

– Hadd hordjam egy kicsit a szandálokat!

– Nem adom oda! - felelte a víziló. - Nekem is szükségem van rá.

– Csak egy kicsit akarom viselni, aztán visz-sza-a-dom - ma-kacs-ko-dott** a tig-ris-kö-lyök.

– Rendben van?

– Nem! Nincs rendben!

– Akkor az e-le-fánt-nak miért adod oda a szan-dá-lo-kat?

- Azért, mert ...

** konokul (makacsul) ra-gasz-ko-dott a né-ze-té-hez
nehezen en-ge-del-mes-ke-dett

C. 3.

Gyakorló oldal 1.

---

* Az aláhúzások nem mondattani jelölések, hanem a 111. oldalon jelzett színnyomást pótolják. Ugyanígy a 121. oldalon is. (A szerk.)

A víziló *csapatosan él.

Fje * a lóhoz hasnló. *Nagy ornyíflása vn. *Fülei kicsk. Tste *szörtelen. * Szájt * ha-
tal-mas-ra tudja ki-tá-ta-ni. Hallsa,*szaglsa * fejltt.

Élete *nagy része*vzben * és a víz allt zajlik.

Fogságban szeld,* más ál-la-tok-kal is * ba-rát-ko-zik.

C. 4.

Gyakorló oldal 2.

víziló jószívű

vízálló-eleven-jószívű-elkel-vízágyú-jókedvű-jóízű-jóraivaló

vízisí-jószívű-elkezd-vízpart-vízerő-jófejű-vízben-víziló-vívó

ellene--elnyel-vízóra-víziló-vízesés-víziló-vízilovat-vizsgálat

*	*
Akkor	Csak
*	*
az elefántnak	egy kicsit
*	*
miért adtad	akarom viselni,
*	*
oda a szandálotat?	aztán visszaadom.

Bőr	talp	pal	
Oda	ad	ta	
be	já	rat	ta
Ví	zi	ló	hoz

Viseld	kicsit	
Hadd	hordjam!	
Rendben	van.	
Milyen	jószívű!	
Mérgelődött	a	Tigris.
Köszönöm,	Cipócska.	
Az	Elefántnak	visszaadom.
A	szandálotat	nyikorgósat.
Makacskodott	a tigriskölyök.	

C. 5.

A meséhez kapcsolódó tanulói munka- és ellenőrzőkártyák

A bejáratós szandál

MUNKAKÁRTYÁK

1. **Húzd alá** a mesében! /**Ellenőrzés, közösen** /

Milyen szandált kapott a víziló?
Hány cipőt kapott?
Mi a neve a mese sze-rep-lő-i-nek?

2. **Állítsd sorrendbe** a mon-da-to-kat! Másold le!

a Csfskoska is szerette volna felhúzni.
b Cipócska új szandált kapott.
c Lusz felvette.

3. **Mi** a vé-le-mé-nyed, melyik igaz?
Írd le azt a mondatot, amelyik igaz!

A víziló irigy volt, mert nem adta oda a szandált
Csf-kos-ká-nak.
Az elefánt kitaposta Cipócska új szandálját.
A tig-ris-kő-lyök megértő volt.

4. **Keretezd be** azt a mondatot, amelyből megtudjuk, **milyen** szandált kapott Cipócska!
/Ellenőrzés közösen /

5. **Írd** a kér-dé-se-ket a megfelelő **szó** alá !

szandált   szandálját   szan-dá-lo-kat

Miket?   Mit?   Mijét?

Írj mondatokat a szavakkal !

Mondd el emlékezetből, amit írtál !

6. **Írd** a kér-dé-se-ket a megfelelő **szó** alá!

lábáról
Hová?

Lusznak
Honnan?

ví-zi-ló-hoz
Kinek?

7. Mit csinált Csíkoska?

Gyűjt szavakat a meséből! Írd le!

8. Melyik a helyes sorrend?

Csak a mondatok be-tű-je-lét-ét írd le!

- a Az elefánt elkérte tőle.
- b Végül neki is engedte viselni a szandált.
- c A tig-ris-kö-lyök is szerette volna viselni.
- d A víziló új szandált kapott.
- e Cipócska vo-na-ko-dott a kérést tel-je-sí-te-ni.

? d, a, c, b, e   b, a, c, e, d   d, a, c, e, b

9. Írd le a mon-da-tokat!

Azt a szót, amelyik nem illik a mondatba, hagyd ki !

Cipócska *lehúzta, le-ve-tet-te és o-da-ad-ta* a szandált
Lusznak.

Tessék. *Viseld, vidd, taposd ki*, aztán hozd vissza!

10. Másold le azt a mondatot, amelynek ? van a végén !

Készül fel, próbáld több-fé-le-kép-pen fel-ol-vas-ni!

ELLENŐRZŐKÁRTYÁK

Az ellenőrzőkártya a tanulók füzetének vonalazásával azonos, kézfírásos megoldás.

1. Megoldás közösen

- 2. *b Cipócska új szandált kapott.*
- c Lusz felvette.*
- a Csíkoska is szerette volna felhúzni.*

3. *Az elefánt kitaposta Cipócska új szandálját.*

4. Ellenőrzés közösen

5.	szandált	szandálját	szan-dá-lo-kat
	Mit?	Mijét?	Miket?

6. lábáról   Lusznak   ví-zi-ló-hoz
Honnan?   Kinek?   Hová?

7. elment, megkérte, makacskodott

8.

d,	a,	c,	e,	b
----	----	----	----	---

d	A víziló új szandált kapott.
a	Az elefánt elkérte tőle.
c	A tig-ris-kö-lyök is szerette volna viselni.
e	Cipócska vo-na-ko-dott a kérést tel-je-sí-te-ni.
b	Végül neki is engedte viselni a szandált.

9. Cipócska *lehúzta és o-da-ad-ta* a szandált
Lusznak.
Tessék. Viseld, aztán hozd vissza!

10. -Akkor az elefántnak miért adtad oda a szandálokát?
- Rendben van?

C. 6.

A foglalkozás vázlata

I. A néma olvasás fejlesztésének gyakorlatai
(Gyakorló oldal 2.)

Készségfejlesztés (IV.)

1. Jelkereső (szókereső feladat)

1. 1. Motiváció

A gyerekek érzelmi ráhangolása koncentrációs feladattal kezdődik.

víziló jószívű

vízálló-eleven-jószívű-elkel-vízágyú-jókedvű-jóízű-jóra való
vízisí-jószívű-elkezd-vízpart-vízerő-jófejű-vízben-víziló-vívívó
ellene-elnyel-vízóra-víziló-vízesés-víziló-vízilovat-vizsgálat

A megadott szócsoport olvasása közben a kijelölt szavak (ebben az esetben: *víziló, jókedvű*) előfordulási gyakoriságát kell megállapítani.

A gyakorlatot egy megadott jelle kezdjük. A gyerekek némán olvassák a szócsoportot.

Olvasás közben igyekezzenek megfigyelni, hányszor fordulnak elő a megadott szavak. Gyakorlat közben **nem lehet** jelölést használni, a megfigyeléseket fejben kell tartani. Ha a tanulók megszámolták a szavakat, írják be a négyzetbe a megfelelő számot.

Megjegyzés

A gyakorlatot **először egyéni ütemben**, majd kellő gyakorlás után, a tanító által **megadott időkeretben** végeztessük.

1. 2. Ellenőrzés (írásvetítővel, fóliáról)

Ezután **egyéni, önálló ellenőrzés** következik

A feladat ellenőrzését **önállóan** végezzék a gyerekek.

víziló jószívű
 vízálló-eleven-jószívű-elkel-vízagyú-jókedvű-jóízű-jóravaló
 vízisí-jószívű-elkezd-vízpart-vízerő-jófejű-vízben-víziló-vívó
 ellene-elnyel-vízóra-víziló-vízesés-víziló-vízilovat-vizsgálat

E gyakorlat segítségével játékosan ismételhetünk, vagy csak egyszerűen ráhangolhatjuk tanulóinkat a feldolgozandó szöveg témájára.

Megtaníthatjuk, hogyan lehet **eredményesen, gyorsan áttekinteni** az írott jeleket, s miként lehet egy tekintettel kiválasztani azt a szót, amelyet keresünk.

Ezek a feladatok rugalmassá teszik a **válogató olvasás és írás** technikájának gyakorlati alkalmazását is.

Megjegyzés: Természetesen az olvasásfejlesztés feladatait akkor tudják a gyerekek önállóan végezni, ha előtte azok algoritmusát már elsajátították.

2. A perifériás látás fejlesztése

A fejlesztést egymás alá írt, egyre hosszabbodó szósorokon végeztetjük.

A gyakorlat kezdetén egy **takarólappal** takartassuk le az egész szópiramist. Majd a gyerekek soronként húzzák lefelé azt. Tekintetüket mindig a szósor feletti csillagra irányítsák, majd gyorsan takarják le, s így próbálják meg megjegyezni a felvillantott szavakat. Lassan, hangosan, egyéni ütemben olvassák össze a mondat szavait.

*	*
Akkor	Csak
*	*
az elefántnak	egy kicsit
*	*
miért adtd	akarom viselni,
*	*
oda a szandálotod?	aztán visszaadom.

3. A fixációszélesség növelése

3. 1. Szavak olvasása

E feladattal olyan szemtréninget tudunk végeztetni, amely segíti az egyre hosszabb jelsorok felfogását, végső soron az **ütemes néma**, majd **hangos olvasást**.

Ebben a gyakorlattípusban egyre hosszabb jelsorok szerepelnek, amelyeket egyetlen fixációval kell felfogni. A gyakorlat ugyanaz, mint a perifériás látást fejlesztő gyakorlatoknál. A takarást soronként végeztetjük. Egy villanásnyi időre látott szótagokból emlékezetben kell összerakni a szavakat, majd hangosan kimondani.

Bőr	talp	pal	
O	da	ad	ja
Be	já	rat	ta
Ví	zi	ló	hoz

Beszédtechnika: A szónyomaték érzékeltetése

Készségfejlesztés (I.)

Kellő gyakorlás után az összeolvasott szavakat olvassuk a kiemelésnek (a szónyomatéknak) megfelelően.

Ezzel a gyakorlattal a hosszú, nehezen olvasható szavakat még *a mese olvasása előtt* begyakoroltatjuk.

3. 2. *Mondatok olvasása*

A mondatokat soronként egy-egy villanásra láthatják a gyerekek. Majd emlékezetből kell hangosan felidézni azokat.

Viseld	kicsit !
Hadd	hordjam!
Rendben	van.
Milyen	jószívű!
Mérgelődött	a Tigris.
Köszönöm,	Cipócska.
Az Elefántnak	visszaadom a szandálotat, a nyikorgósat.
Makacskodott	a tigriskölyök.

Beszédtechnika: A szónyomaték érzékeltetése

Kellő gyakorlás után a **szónyomaték** érzékeltetése következik a mondatok olvasásakor. Minden gyereket hallgassunk meg!

Megjegyzés:

Mindkét gyakorlatot (3.1., 3.2.) a gyerekek **önállóan, egyéni ritmusban** végezzék!

Ezek a gyakorlatok megteremtik az önálló munkához szükséges **összerendezettséget és koncentrálttságot**.

4. A ritmikus szemmozgás fejlesztése

A ritmikus szemmozgás fejlesztését az adott feladatnak megfelelő szempont szerint *tördelt és szerkesztett* szöveg olvastatása segíti.

A mese szövege az *élőbeszéd szabályainak megfelelően tagolt*. Az értelmileg összetartozó szavak, mondatrészek a szövegben jól elkülönülve láthatók.

A szöveg optikai képe megkönnyíti a szókapcsolatok gyors áttekintését, a mondatok, majd végső soron a *szöveg megértését*.

A ritmikus szemmozgás fejlesztése ily módon a mese szövegének olvasásakor adott.

II. A tervezett, céltudatos olvasás fejlesztése

1.1. Előzetes ismeretek felmérése

Készségfejlesztés (VIII.)

Próbáljuk meg tanítványainkat rávezetni arra, hogy *következtessenek a várható történetre*.

Hallgassuk meg őket arról, hogy az eddig végzett gyakorlatok szóanyagából mire következtetnek.

Miről fogunk olvasni? Kik lehetnek a mese szereplői? Mi történhetett? Mit tudunk ezekről az állatokról?

Gyűjtsük össze az információkat!

Egy jól látható helyen nagy méretű papírra készítsünk egy közös tablót a mese szereplőiről. A gyerekek szabadon rajzolhatnak, szavakat írhatnak a vízilórról, tigrisről, elefántról. Újságokból, magazinokból vágjanak ki képeket, s egészítsék ki a tablón látottakat. Meséljenek, találjanak ki történeteket az állatokról szóban, hallgassák meg egymást.

Megjegyzés:

A feladatot érdemes 3-4 fős kiscsoportokban végezteni. Célszerű a mesefeldolgozás végén az összefoglalás, visszacsatolás szakaszában egy közös, nagy tablóvá egyesíteni a tanulók munkáját. Remek alkalom lesz a téma rendszerezésére.

1.2. Önálló munka

Készségfejlesztés (IV.)

A mesét minden gyerek *önállóan, egyéni ritmusban* olvassa el.

Nem hívjuk fel a figyelmüket arra, hogy a mese befejezése hiányzik. Hagyjuk, hogy önállóan, egyénileg értelmezzék, majd szóban fejezzék be tetszésük szerint a történetet.

1.3. Tartalmi vizsgálódások

Készségfejlesztés (V.)

Közös, frontális munka

A bevezetésben:

Milyen szandált kapott Cipócska?(válogató olvasás)

Egy mondattal adjunk címet ennek a szövegrésznek:

Cipócska új szandált kapott.

A tárgyalásban:

1. 3. a) Gyűjtsük a mese szövegében kiemelt szavakat a táblára a szereplők neve alá!

<i>Cipócska</i>	<i>Lusz</i>	<i>Csíkoska</i>
<u>új szandált</u> <u>kapott</u>	<u>meglátta</u>	<u>megkérte</u>
<u>lehúzta</u>	<u>szandálját</u>	<u>szandálokat</u>
<u>makacskodott</u>		
<u>jószívű</u>		

1. 3. b) Mondatalkotási kísérletek szövegben:

Válogató olvasással keressük meg azt a mondatot, amelyben a kiemelt szavak szerepelnek! Majd emlékezetből, saját szavaikkal kiegészítve a gyerekek is alkossanak mondatokat a kiemelt szavakkal!

Egy tanuló legyen gazdája egy-egy mondatnak.

Fűzzük mondattá, majd történetté a szavakat!

A mondatok fogjanak kezét! A valóságban is fogjanak kezét a gyerekek, majd az események sorrendjében hangozzanak el a mondatok.

Várható történet:

Cipócska új szandált kapott. Lusz, az elefánt meglátta a szandálját. Szerette volna megkapni.

A víziló lehúzta a lábáról, s neki adta. Milyen jószívű! - mondták az állatok. Csíkoska, a tigris megkérte Cipócskát, hogy ő is használhassa a szandálokat.

A kis víziló azonban makacskodott.

Egy mondattal adjunk címet ennek a szövegrésznek is: Kérte tőle Csíkoska is, de Lusz adta

1.3.c) A szófajok megfigyeltetése

Készségfejlesztés (VII.)

- Közösön tegyünk fel kérdéseket a kiemelt szavakhoz!
- Kerestessünk közös jellemzőket az azonos jelölésű szavakhoz!
- Majd táblán rendezzük a szavakat a kérdésnek megfelelően!

Mit csinált?

kapott   meglátta   lehúzta   megkérte   makacskodott

Mit?

szandált, szandálját

Miket?

szandálokat

Milyen?

új jószívű

A befejezésben

Felhívjuk a figyelmet a hiányos történetre, majd meghallgatjuk, milyen befejezést találtak ki a tanulók.

A befejezéshez címet adni önálló feladat lesz (Lásd Önálló munka)

A gyerekek folyamatosan írják fel a táblára az ötleteiket.

B Készítsenek **illusztrációt** a szöveg tagolásának megfelelően. Majd találjanak ki új címet a rajzukhoz.

1.

2.

3.

Adjunk segítségül címeket! (A táblán látható 1. 2.)

1	Cipócska új szandált kapott
2.	Kérte tőle Csíkoska is, de Lusznak adta
3.	A tanulók „címötletei”

(A tanulók folyamatosan írják a táblára azokat a címeket, amelyeket ők találtak ki 3. pont)
C Önálló feladatmegoldások **munka- és ellenőrzőkártya rendszerrel**

A **munkakártya** szó szerint kártyát jelent.

- A feladatokat ragasszuk rá egy-egy kártya méretű kartonlapra. (Ízlésesebb és maradandóbb, ha lamináljuk a lapokat.)
- Az ellenőrző (megoldó) kártyákkal egyenként ugyanígy járunk el.
- Helyezzük el a kártyákat jól látható helyre egy dobozba.
- A tanulók **tetszés szerinti sorrendben** válasszanak a kártyák közül egyet.
- Amikor a feladatot megoldották a füzetükben, az ellenőrzőkártya segítségével **ellenőrzik**.
- Hibás megoldás esetén azonnal **javítanak** az ellenőrzőkártya segítségével.
A hangsúly a tanulók önálló munkáján, egyéni lendületén van.
- A tanító ez idő alatt felzárkóztatja a lemaradókat, segíti a gyorsabban haladókat.

Megjegyzés:

A meséhez 10-10 munka- és ellenőrzőkártya tartozik. A rajtuk található utasítások informatívak és rövidek. A kártyarendszer a szöveg újbóli vizsgálódására „kényszeríti” a tanulók mind-egyikét, figyelmük elfáradása nélkül. Az implicit és explicit szövegértő feladatok a nyelvtan-helyesírás témáit is tartalmazzák.

A szövegkiemelések pl.: tájékozódni, s a figyelmet

7. Mit csinált Csíkoska?

Gyűjts szavakat a meséből! **Írd le!**

segítenek a feladatban a feladatra irányítják.

A feldolgozás során a tanulók oldják meg az összes kártyát!

A gyerekek tegyenek valamilyen mozdulatot (feküdjenek, hasaljanak, álljanak), figyeljék meg önmagukat, majd mondják el, mit éreznek abban a pillanatban. A megfigyelő gyakorlatoknak mindig konkrétan kell lenniük.

Először *külső megfigyeléseket* végeztetünk. Kérdezzük meg, milyen a szék, a padló, ahol ülnek (hideg, meleg, kemény ...stb.).

Majd *belső megfigyelés* következik, az *izomérzékelés megfigyeltetése* (a karom lóg, a lábam feszes ...).

Először minden gyerek önmagát figyelje, majd a társait. A társak megfigyelése úgy történik, hogy próbálják meg társaik mozdulatait utánozni (belebújnak a bőrükbe), s aztán beszámolnak arról, mit éreznek.

A feladat nehézsége abban áll, hogy a kisgyerekeknek nagyon nehéz szóban megfogalmazni, mit is éreznek.

Ez a gyakorlattípus megerősíti a **koncentrációs készséget, a kifejezés biztonságát.**

Végző soron *megalapozza a tanulók empátiakészségét.*

(Montágh Imre: Gyermekszínházi beszédnevelő könyve)

IV. Összegzés, rendszerezés, visszacsatolás

4.1. Szóbeli beszámolók:

- *Kötetlen beszélgetés*

Mit rajzoltak?

Milyen mesebefejezéseket rajzoltak, írtak?

Tudtak-e más címet adni a mesének (saját illusztrációjukhoz)?

- Mondjanak véleményt egymás munkájáról, szóbeli beszámolójáról!

- *Közös tabló elkészítése*

A kiscsoportos munkákból alkossunk egy közös tablót!

Megjegyzés:

Az ismétlődések kiküszöbölésére beszéljék meg a csoportok, melyek azok a legjobban sikerült részletek, amelyek a közös munkára kerülhetnek. Ez a feladat remek alkalom a konszenzusteremtés gyakorlására.

- Az osztálycsoport fejlettségétől függően lehet *szóbeli beszámolókat improvizálni* a közös gyűjtemény alapján. A beszámolókat egyéni, páros vagy kiscsoportos tanulás-szerzésben is meg lehet oldani.

4.2. Írástechnika: Írás tollal

(Gyakorló oldal 2.)

Készségfejlesztés (VI.)

Milyen valójában a víziló?

- Spontán beszámoló

Megmutatjuk az állatot egy fotóról

- Ezt követi a betűhiányos szöveg *önálló néma olvasása*
- Majd közös hangos olvasás következik
- A hiányzó betűk helyét egy színes ponttal jelezzük

A víziló *csapatosan él.

Fje * a lóéhoz hasnló. *Nagy ornyflása vn. *Fülel kicsk. Tste *szórtelen. * Szájt * hatal-mas-ra tudja ki-tá-ta-ni. Hallsa,*szaglsa * fejltt.

Élete *nagy része*vzben * és a víz allt zajlik.

Fogságban szeld,* más ál-la-tok-ka-l is * ba-rát-ko-zik.

- Minden gyerek tetszés szerint kiválaszt három mondatot.
- Majd öntollbamondással (elolvassa, jelöléstől jelölésig letakarja) emlékezetből írja le.

Megjegyzés:

A csillagok azt jelzik, hogy mekkora mondatszakaszt kell egyszerre megjegyezni, majd emlékezetből leírni. A hiányzó betűk pótlása minden esetben színes ceruzával történik.

- Ellenőrzés
Írott betűvel írt szövegről, írásvetítőről történik

4.3. A hangos olvasási technika fejlesztése

Készségfejlesztés (V.)

4.3. a A felolvasás gyakorlása

Csoportot alkotnak azok a tanulók, akik azonos mondatokat írtak, majd közösen, hangosan gyakorolnak az írott szövegükön. Végül az eredeti szöveg alapján, közösen összeolvassák a javított szöveget.

4.3. b Dinamikus olvasás

Megjegyzés:

A dinamikus olvasás jelen esetben nem az olvasás gyorsaságát, hanem a *szöveghez való viszonyt* jelenti. Akkor beszélünk dinamikus olvasásról, ha *egyetlen rátekintéssel egyre több információt tudunk befogadni.*

Gyakorlatok

- A tanulók önállóan, saját ütemükben olvassák el a teljes mese szövegét.
Közben egy takarólapal felülről lefelé folyamatosan takarják le az olvasottakat.
Megjegyzés:
Ha időről időre visszaugrik a szem a már elolvasott sorokra, *regressziógátlásról* beszélünk. Ez a szokás megzavarja az olvasás folyamatát, gátolja az olvasott szöveg megértését. Így a letakarással lehetetlenné tesszük e rossz szokás kialakulását.
Ez a technika erősíti a koncentrációt, s egyben elősegíti az olvasottak gyors felfogását.
- *Tanítói kérdések (A kiemelt szavakra kérdezzünk!)*
Milyen szandált kapott Cipócska?
Ki látta meg?
Mit csinált a szandállal Cipócska?
Mit mondtak az állatok?
Mit szeretett volna Csfkoska?
Kik szerepeltek a mesében?

A válaszokat **emlékezetből, szóban** kell megtenniük.

- Majd a gyerekek **válogató olvasással** felelnek a tanító ugyanezen kérdéseire.

4.4. Tartalomfelmondási kísérletek

Előzetes felkészülés után megpróbáljuk a mese tartalmát felidézteni a gyerekekkel.

Lépései:

A szöveg minden tanuló előtt ott van. A kiemelt szavakat hangosan, közösen elolvastatjuk. Szóban kiegészítjük a szavakat mondattá, s összekapcsoljuk.

Egyenként meghallgatjuk a tanulókat.

Megjegyzés:

A szöveget nem kell kívülről mondani, minden esetben legyen a tanuló kezében, aki a kulcsszavakat látva gyakorlatilag mondatokat improvizál folyamatosan, és így összeáll a történet.

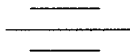
A szöveg optikai képe, a szövegkiemelések lépésről lépésre vezetik végig a gyerekek mindegyikét a történet eseményein.

Ha van „vállalkozó tanuló”, akkor ő már könyv nélkül is próbálkozhat a történet elmesélésével. (Mindenkitől azonban csak úgy követelhetjük meg a tartalom elmondását, hogyha látja a kiemelt szavakat).

4.5. Kreatív játékok

A mese szereplőinek bemutatása mimes játékokkal.

- Mindenki gondol egy szereplőre, s bemutatja a mozgását. A többiek feladata az lesz, hogy kitalálja, kire gondolt az illető. A jól sikerült mozdulatokat érdemes mindenkinek megtanulnia.
- Meserészletek bemutatása, majd „továbbmesélése gesztusokkal, arc- és testjátékkal.
- A kitalált mesebefejezések bemutatása mozdulatokkal – a társaknak szavakkal, mondatokkal kell a „narrátor” szövegét „alámondani”, mintha egy némafilmet látnánk.
- A legsikerültebb változatot úgy játssza el az egész osztály, hogy mindenki kapjon szerepet.

KELEMENNÉ SZABÓ MÁRIA

tanár

SZABÓ ISTVÁNNÉ NAGY MAGDOLNA

tanár

Római Katolikus Általános Iskola, Gimnázium, Óvoda és Kollégium

Gyula

A hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását segítő tevékenység

„Az, amit az iskolának el kell végeznie elsősorban, hogy megtanítsa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágunkat, hogy megtanítsen bennünket a jól végzett munka örömeire és az alkotás izalmára, hogy megtanítsen arra, hogy szeressük, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni.”

(Szent-Györgyi Albert: Egy biológus gondolatai)